

- neznámý autor
- zápis až od 19. stol.: **SBĚRATELÉ**
 - Morava – **František Sušil**
 - Čechy – **Karel Jaromír Erben**
- určeny k různým příležitostem
(ukolébavky, pracovní písně, svatební písně, tance,...)
- krajové odlišnosti
 - Čechy: polka, furiant, obkročák, mateník
 - Chodsko + Jižní Čechy: do kolečka
 - Morava: sedlácká, točená, kúlaná
 - Slovácko: verbuňk
 - Slezsko: mazurka, polonéza
 - Valašsko: odzemek
- inspirace ⇒ Česká národní škola

Bedřich Smetana

*1824 v Litomyšli

- zakladatel české národní hudby
- dílo: cyklus symfonických básní Má vlast (Vyšehrad, Vltava, Šárka,
Z českých luhů a hájů,
Tábor, Blaník)

opery: Braniboři v Čechách

Prodaná nevěsta

Dalibor

Libuše (1883 premiéra k otevření Národního divadla)

Dvě vdovy

Hubička

Tajemství

Čertova stěna

Viola (nedokončená)

smyčcový kvartet e moll Z mého života

sbory: Tři ženské sbory (Má hvězda, Západ slunce, Přiletěly
vlastovičky)

polky: Louisina

Jiřinková

České tance

- od 50-ti let hluchý
- + 1884 v Praze

Antonín Dvořák

*1841 v Nelahozevsi u Kralup

- 3 roky působil v Praze jako profesor skladby na konzervatoři,
- 3 roky byl ředitelem konzervatoře v New Yorku
- má zakladatelský význam pro českou národní hudbu
- ve světě úspěch a uznání už za jeho života
- jeho žáci: Josef Suk

Vítězslav Novák

Oskar Nedbal

- Dílo: Novosvětská symfonie
Tři romantické kusy pro housle
Slovanské tance
Moravské dvojzpěvy
Česká suita
opery: Rusalka
Čert a Káča
Šelma sedlák

+1904 v Praze

Zdeněk Fibich

*1850 ve Všebořicích v rodině lesmistra

- studoval v Praze a ve Vídni
- tvůrce **MELODRAMU** = hudba spojená s mluvených slovem
- dílo: melodramy Vodník (na slova Erbenovy Kytice)

Královna Ema

Hakon (na slova J. Vrchlického)

Třívečerní cyklus scénických melodramů Hippodamie
na antický námět

opery: Šárka

Blaník

selanka V podvečer (= orch. skladba s mimohudebním
námětem → programní hudba)

Poem = část uváděná samostatně pro
sólové housle

+1900 v Praze

Leoš Janáček

*1854 v Hukvaldech v učitelské rodině

- dětství: Brno – člen řádu Starobrněnského kláštera
- studia: maturita na učitelském ústavu v Brně
varhanická škola v Praze, Lipsku a ve Vídni
- 1881 ředitel nově zřízené varhanické školy v Brně
- představitel HUDEBNÍHO REALISMU ⇒ nápěvková teorie
- dílo: sbory Maryčka Magdonova

70 000

Kantor Halfar

Potulný šílenec

Opery Její pastorkyňa

Výlety páně Broučkovy

Příhody lišky Bystroušky

Káťa Kabanová

Glagolská mše

Taras Bulba

Lašské tance

Sinfonietta

Říkadla

+1928 v Brně

Bohuslav Martinů

*1890 v Poličce na Vysočině

- studia: Praha, Paříž
- v době války pobyt v USA
- od r 1938 Švýcarsko
- dílo: opery Hry o Marii

Řecké pašije

Ariadna

balet Špalíček

komorní kantáta Otvírání studánek

cykly písní Nový Špalíček

Písničky na jednu stránku

Písničky na dvě stránky

+1959 v Liestalu (ve Švýcarsku)

SPOLEČENSKÁ FUNKCE HUDBY

Smetana, Dvořák, Fibich = skladatelé 19. stol. ⇒ ROMANTISMUS

- oblíbené DOMÁCÍ MUZICÍROVÁNÍ (sbory, komorní orchestry, klavírní hra – hra na čtyři ruce)
- vznik skladeb určených pro amatéry a pro profesionály
- některé skladby změnily za dobu své existence funkci
fanfáry, skladby ke konkrétním příležitostem na objednávku – ke korunovací, slavnostem, tanci,.....
př. Felix Mendelsohn Bartholdy: Svatební pochod
Georg Friedrich Handel: Vodní hudba
Hudba k ohňostroji
František Škroup: Kde domov můj
- cestování ⇒ poznávání nových (exotických) kultur, inspirace

PENTATONIKA = charakteristická pro čínskou a japonskou hudbu

Pentatonická stupnice = čínská pětitónová stupnice

(stupnice bez půltónů, např. c d e g a)

VÁNOČNÍ HUDBA

KOLEDY = lidové vánoční písně

PASTORELY = vánoční písně skladatelů 18. a 19. století s instrumentálním doprovodem

V textu často zmínka o pastýřích, kteří se podle učení Bible přišli jako první poklonit Ježíškovi do Betléma

MŠE = největší vánoční forma (hraje orchestr nebo varhany, zpívají sólisté a sbor)

- části: Kyrie, Gloria, Credo, Ofertorium, Sanktus, Benediktu, Agnus Dei
Nejznámější českou vánoční mši „Hej Mistře“ (Česká mše vánoční) složil

Jakub Jan Ryba

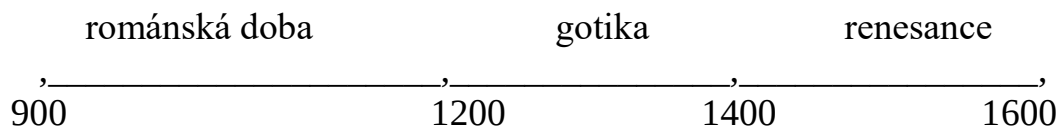
VÁNOČNÍ PÍSNĚ XX. stol.: Irwin Berlin: Bílé Vánoce

Jiří Šlitr – Jiří Suchý: Purpura

Vomáčka: Veselé Vánoce

NEJSTARŠÍ PAMÁTKY HUDBY

- Seikilova píseň (1. stol. n. l.)
- Gregoriánský chorál (6. stol. n. l.) = církevní jednohlasé zpěvy latinské liturgie, které vybral a upravil papež Řehoř I.
- truvérské a trubadúrské milostné písně (12. a 13. stol.)
- nejstarší české písně : církevní Hospodine, pomiluj ny, Svatý Václave
milostná píseň DŘEVO SĚ LISTEM ODIEVÁ (14.st.n.l.)

HUDEBNÍ SLOH = období, ve kterém se používalo ve skladbách společných znaků „ hudební řeči“

RENESSANCE **(15. a 16. stol.)**

Evropa = vícehlas (= POLYFONIE)

Čechy = jednohlasé husitské zpěvy CHORÁLY

(notové zápisy husitských chorálů v JISTEBNICKÉM
KANCIONÁLU

např. Ktož jsú boží bojovníci

Povstaň, povstaň, veliké město Pražské)

- použití písně Ktož jsú..... ve skladbách skladatelů 19. stol.:

A. Dvořák: Husitská předehra

B. Smetana: opera Libuše

symfonická báseň Tábor, Blaník

V. Novák: Jihočeská suite

ZVUKOMALBA= napodobení různých přírodních zvuků hudbou

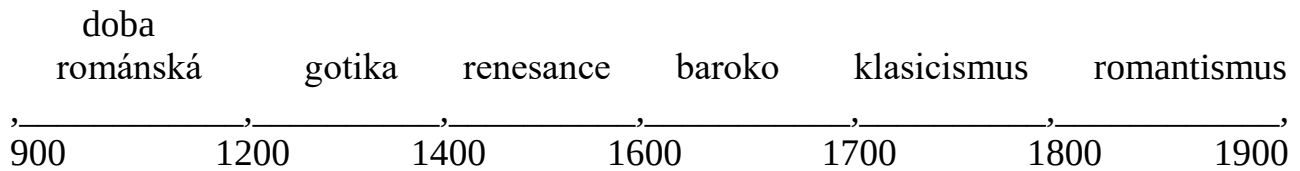
př. Antonio Vivaldi: Jaro (Čtvero ročních období)

flétnový koncert Stehlík

Joseph Haydn: smyčcový kvartet D dur Skřivánčí

Ludwig van Beethoven: závěr 2. věty Pastorální symfonie

Zdeněk Fibich: V podvečer

RENESSANCE = znovuzrození

- nástrojová hra málo rozvinuta
- vokální (zpívaná) POLYFONIE = vícehlasé pěvecké vedení hlasů
- samostatné instrumentální skladby až na přelomu 16. a 17. stol. (G. Gabrieli)
- ohnisko = Itálie, Nizozemí
- představitelé: **Orlando di Lasso**

Giovanni da Palestrina

Josquin Desprez

Hans Leo Hassler (jeho tvorba se už kloní k homofonnímu zpracování ⇒ rané baroko)

HOMOFONIE = skladba má 1 hlavní melodii doprovázenou akordy

BAROKO (17. stol.)

- vznik OPERY = **vokální** hudební forma zachycující děj
zpěv = sólisté (postavy děje) + sbor
orchestr
zakladatel opery it. **Claudio Monteverdi** : Ariadna
Orfeo
- vznik ORATORIA = příbuzná forma opeře
námět nejčastěji čerpán z Bible
provádí se koncertně, ne v divadle
- madrigaly = čtyř nebo pětihlasé polyfonní písně opěvující přírodu, lásku...
- rozvoj **instrumentální** hudby (vzrůstá virtuosita hudebníků)
SONÁTA = instrumentální skladba

Giovanni Gabrieli – skladatel a varhaník v Chrámu s. Marka
V Benátkách ⇒ skladby pro 2 i více
prostorově oddělených souborů

- vznik KONCERTU = dialog sóla a orchestru
- hudba má reprezentační funkci
- představitelé: **Antonio Vivaldi**: 4 houslové koncerty „Čtvero ročních dob“
Georg Friedrich Händel: Hudba k ohňostroji
Vodní hudba

Johann Sebastian Bach

- * 1685 v Eisenachu v hudebnické rodině, od raného dětství hrál na housle a zpíval po celém Německu.
- 1708 varhaník a komorní hráč u výmarského dvora
(jeden z nejlepších varhaníků doby)

Preludium a fuga D dur

Tokáta a fuga d moll

- dvorní kapelník a hud. ředitel na dvoře knížete Leopolda

Dobře temperovaný klavír

6 braniborských koncertů

- kantor u sv. Tomáše a universitní hudební ředitel v Lipsku

Janovy pašije

Matoušovy pašije

Mše h moll

Umění fugy

+ 1750 v Lipsku

FUGA = vrcholná polyfonní forma baroka

ČESKÉ BAROKO

= období temna (doba po bitvě na Bílé hoře)

- představitelé: Adam Václav Michna z Otradovic – písně Chtíc, aby spal
Nebeští kavalérové

Pavel Josef Vejvanovský

Bohuslav Matěj Černoohorský

Jan Dismas Zelenka (= český Bach)

- způsob komponování skladeb = polyfonie

KLASICISMUS

(18. stol.)

- mohutný rozvoj instrumentální hudby
- ustálení nástrojového obsazení orchestru
- vznik SYMFONIE
- komorní hudba: smyčcová kvarteta
sonáty
- úsilí o promyšlený řád skladeb, o souměrnost a vyváženost stavby děl
(přehledné melodie, snadná rozpoznatelnost tóniny, převaha základních akordů T, D, S)
- představitelé: Josef Haydn
Wolfgang Amadeus Mozart
Ludwig van Beethoven

Wolfgang Amadeus Mozart

*1756 v Salzburku, pocházel z hudebnické rodiny, od 7 let kariéra
zázračného dítěte - cestoval se sestrou a otcem po celé Evropě
dílo: *Koncertantní symfonie*

Pražská symfonie

symfonie Jupiter

opery: *Únos ze serailu*

Figarova svatba

Don Giovanni (premiéra v Praze)

Kouzelná flétna

Mše C dur (korunovační)

Serenáda G dur (Malá noční hudba)

Requiem

+1791 ve Vídni

Ludwig van Beethoven

*1770 v Bonnu v hudebnické rodině

- od 8 let vystupuje veřejně jako varhaník, od 13 cembalistou v divadle
- 3 údobí skladatelského vývoje:
 1. klasické
 2. individuální (boj s ušní chorobou)
 3. největší intenzita, komplikovanost skladatelské práce
- dílo: **9 symfonií** (č. 3 Es dur Eroika
č. 5 c moll Osudová
č. 6 F dur Pastorální
č. 9 d moll Devátá)

klavírní sonáty **Jarní**

Kreutzerova

Měsíční

1 opera **Fidelio**

slavnostní mše Missa solemnis

+ 1827

ČESKÝ KLASICISMUS

- vysoká úroveň instrumentální hudby
- odchody českých hudebníků do zahraničí (Německo, Itálie, Francie, Vídeň)
- představitelé: Jan Václav Stamic
Josef Mysliveček
Antonín Rejcha
bratři Bendové
František Xaver Brix

ROMANTISMUS

(19. stol.)

- soustředění na citovou stránku člověka, obrácení člověka do svého nitra (lyrika, sentimentalita, dramatičnost, patetičnost)
- náměty: lidové mýty, exotika, mystika
- jazyk hudby se začíná obracet k národním kořenům- folklóru
- hudba se stává uměním schopným vyjádřit duševní stav této doby, zaujímá první místo mezi uměními
- představitelé: **Johannes Brahms**

Hector Berlioz

SYMFONIE

Franz Schubert

Robert Schumann

Carl Maria von Weber

Felix Mendelssohn Bartholdy

Richard Wagner

NÁRODNÍ ŠKOLY

Ruská: Petr Iljič Čajkovskij

Dílo: balety Labutí jezero

Louskáček

opery Piková dáma

Evžen Oněgin

Klavírní koncert b moll

Houslový koncert D dur

Skladatelé sdružující se do skupiny „Mocná hrstka“:

Alexander Borodin

Modest Petrovič Musorgskij

Rimskij-Korsakov

Polská: Fryderyk Chopin (polonézy)

Česká: Bedřich Smetana

Antonín Dvořák

ROMANTICKÁ OPERA

Richard Wagner

- vytváří opravdové hud. drama (hudba = jednolitý, mohutný proud)
- dílo: Bludný Holanďan
Tristan a Isolda

Giuseppe Verdi

- opery oblíbené pro svou zpěvnost a dramatickou účinnost
- dílo: Rigoletto
Aida
Othello
Nabuco

ČESKÁ OPERA

Bedřich Smetana

- Braniboři v Čechách
Prodaná nevěsta
Dalibor
Libuše
Dvě vdovy
Hubička
Tajemství
Čertova stěna

Antonín Dvořák

- Rusalka
Čert a Káča
Šelma sedlák
Jakobín

Zdeněk Fibich

- Šárka
Blaník

Leoš Janáček

- Její pastorkyňa
Káťa Kabanová
Příhody lišky Bystroušky
Výlety pana Broučka

Bohuslav Martinů

- Hry o Marii
Řecké pašije
Ariadna

